

Predikaren — en gammal köpman

NÅGON GANG OM ARET läser jag Predikaren eller delar av den. I den gamla översättningen kallas han "Salomos Predikare", vilket är ett typiskt tillägg för att göra texten mera värdefull genom att sätta en auktoritet bakom.

Jag skriver utan någon textkritisk bildning, men det är lätt att urskilja tilläggen och "förbättringarna", både av judiskt och senare av kristet ursprung.

Han var en förkristlig jude av den typ som kallades sadducéer. Av väderleksbeskrivningarna tror jag mig förstå att han kan ha varit alexandrinare. I Kap. I, 6 står talat om vädret som går än från norr söder ut, än från söder norr ut. Denna Medelhavsmonsun är begrundad och kommenterad redan av Herodotos och torde ha varit en accepterad föreställning redan långt före hans tid, liksom detta faktum för östra Medelhavet gäller ännu i dag. I samma kapitel, vers 7, står som en inledning till talet om alltings fåfänglighet:

"Alla floder löpa i hafwet, dock warder icke hafwet dess fullare; till det rum, der de utflyta, dit flyta de igen."

Denna flod måste vara Nilen, och det är åter en meteorologisk iakttagelse. Säkert fanns översvämningar även då på andra ställen, men ingen så känd, för att inte säga legendarisk. För övrigt stämmer det med Herodotos primitiva teori om att det skulle finnas ett kretslopp av fuktigheter.

"Fåfängligheters fåfänglighet, allt är fåfänglighet, säger Predikaren." Han måste alltså ha varit en gammal man. Ingen ungdom, såvitt han inte är sjuk eller betryckt, kan uttrycka sig på det

sättet. Vidare uttrycker han sig på gammalmansvis och med affärsmannavisdom i Kap. 11, som i den översättning jag just nu använder fått den kanske inadekvata underrubriken: "Gifmildhet, wishet, ängslighet":

1. Låt ditt bröd fara öfwer watten, så warder du det finnandes i längdene.

2. Skift ut emellan sju, och emellan åtta; ty du wetst icke, hvad olycka på jordene komme kan.

På modernt språk kallas detta för riskfördelning, att man bör dela sitt innehav av värden så att om ett papper sjunker eller en egendom inte är lönande, så sker ändå en viss utjämning. Det gäller fattiga som rika. Predikaren måste ha varit köpman, och en vis köpman.

Detta, och mer än detta, är vad man kan läsa sig till av texten. Men något mer än man kan läsa sig till av gamla bokstäver är skönheten i det som predikaren säger. Han säger det med en knapphet som kan kallas antik. Vem vet? Kanske är han ruinerad som Job eller rik som Farao? Vad gör det oss?

Det är i alla fall till det elfte kapitlet jag brukar återvända. Vers 7 lyder:

"Ljuset är sött, och ögomen är ljuft att se solena."

Han är livsdyrkare, och det bör man väl vara om man också har självbevarelseinstinkt. Kanske blir man det om man har få år kvar.

Jag bör kanske tillfoga att jag tillhör ingen religion — därför att jag inte kan medverka i överorganiserade organisationer — men att jag tycker om kloka gubbar.

GUNNAR EKELOF

DAGENS
NYHETER.

DN